

Gelenekselden Moderniteye Çin'in Aile Yapısındaki Değişimler ve Toplum Üzerindeki Etkileri

Huexida ABUDUREYIMU 

Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji ABD., Konya, Türkiye,
hurxida88@gmail.com

Liping HU 

Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji ABD., Ankara, Türkiye,
lipinghu87@gmail.com

ARAŞTIRMA MAKALESİ/RESEARCH ARTICLE

Makale Bilgileri	ÖZ
<p>Makale Geçmişi Geliş: 28.07.2019 Kabul: 04.11.2019 Yayın: 31.12.2019</p> <p>Anahtar Kelimeler: Geleneksel, Modernite, Çin, Aile Yapısı, Değişimler, Etkiler.</p>	<p>Bir yaşam tarzı olan kültür ve ona ilişkin değerlerin ilk ve en somut görüldüğü kurum ailedir. Aile, toplumun hücreyi ve en küçük sosyal birimidir. Aile yapısı aile çalışmalarındaki önemli kavramlardan biridir, o aile işlevi ve aile istikrarını sürdürmenin önemli mekanizması olup, aile üyelerinin kompozisyon ve üyeler arası etkileşim modunun istikrarlılık durumunu gösterir, aile yapısı genelde zamanla değişir. Gelenekselden moderniteye doğru Çin'in aile yapısında yeni değişimler ortaya çıkmakta olup, Günümüzde Çin'in aileleri küçülmeye küçükleşmeye yönelmektedir. Üç veya dört kişiden (anne, baba ve bir ya da iki çocuk) oluşan çekirdek aile günümüz Çin aile modelinin değişim trendidir. Çin'deki mevcut aile üyelerinin ortalama sayısı 3.1'dir. Çin'in modernleşme ve kentleşme sürecinde, boş yuva ailesi, kuşaklararası köke bağlı aile, göçmen ailesi, tek aile, yeniden organize edilen aile, tek ebeveynli aile ve dink ailesi gibi birçok yeni aile yapısı ortaya çıkmıştır. Bu yeni ortaya çıkan aile yapıları bir yandan Çin toplumunu olumlu etkilemekteyken, öte yandan, Çin'in aile yapısındaki bu yeni değişiklikler toplumda ve ailede yeni kriz türleri ortaya çıkarmaktadır. Örneğin, aile yapısının çekirdekleşmesi, yaşlıların genç ailelere destek işlevini zorlaştırmakta, ailenin istikrarını tehdit etmekte ve boşanma oranını artırmaktadır. Kırsal bölgelerde yaşayan yaşlıların aileye destek işlevine meydan okumakta, geri bırakılan çocuklar iyi bir aile yaşam ortamına sahip olamamakta (ebeveynlerin eşliği ve eğitim desteği eksikliği vb), yeniden kurulmuş ailede yaşayan çocukların eğitim sorunları, sağlık sorunları ve boş yuva ailelerinde yaşayan yaşlı ebeveynlerin bakım sorunu gibi problemler artmaktadır.</p>

From Traditional To Modern Chinese Family Structure's Changes And Their Influences On Chinese Society

Article Info	ABSTRACT
<p>Article History Received: 28.07.2019 Accepted: 04.11.2019 Published: 31.12.2019</p> <p>Keywords: Traditional, Modern, China, Family Structure, Change, Influences.</p>	<p>Family is the institution that is deemed to be the strong foundation of life, culture and its values. Family is a very important concept and category in sociological research. As the most basic building block of society, family is the cell of society, an economic and social union of parent-child and the blood relatives of the parties (according to the form of family). Family structure is an important concept in family studies; it is an important mechanism for maintaining family functioning and family stability, reflecting the composition of family members and steady state of interaction mode between family members. In general, family structure changes over time and recently with the development of Chinese society, the family structure has changed. From traditional to modern China, family structure tends to be core and miniaturised. Three or four people (mother, father and one or two children) making up the nuclear family is the trend of change in contemporary Chinese family patterns. Current family members's average number is 3.1 people. In the process of modernization and urbanization in China, several new family structures such as empty nest family, intergenerational family, mobile family, single family, reorganized family, single parent family and dink family are emerging. While these recently emerged family structures are positively affecting Chinese society, on the other hand, these new changes in family structures bring about new challenges to the Chinese society and the family.</p>

GİRİŞ

Bir yaşam tarzı olan kültür ve ona ilişkin değerlerin ilk ve en somut görüldüğü alan kuşkusuz aile kurumudur. Aile, anne-baba-çocuklar ve bireylerin kan akrabalarından oluşmuş ekonomik ve toplumsal bir kurumdur. Aile toplumsal kurumlar içinde yaşamsal niteliği gereğiyle birinci sırayı almaktadır. Sosyolojik araştırmada aile çok önemli bir kavram ve kategoriye sahip olup, aile ile ilgili yapılmış çok çeşitli tanımlardaki her açıklama onu değişik bir kategori içine yerleştirmiş durumdadır. Esas itibarıyla bu tanımlardan her biri, aileyi sosyal bir grup, birlik, örgüt, topluluk, kurum ve hatta sosyal bir yapı olarak değerlendirmektedir. Bu farklı yaklaşımlar ailenin toplum için ne denli evrensel ve temel bir unsur olduğunun bir göstergesidir (Gökçe, 2013:187). Gökçe'ye (1976: 48) göre, aile, "Ana-baba- çocuk ve tarafların kan akrabalarından oluşan (aile biçiminin gereğine göre) ekonomik ve toplumsal bir birliktir." Çin sosyolojisinde bir yaşam tarzı olarak toplumsal yaşamın ana unsurlarından olan aile, genelde toplumun hücresi olarak kabul edilmektedir. O, evlilik ilişkisinden akrabalık bağı ilişkisi ya da evlat edinme ilişkisine kadar meydana gelmiş ekonomik ve toplumsal bir yaşam organizasyonunu gösterir (Sun, 2004: 14).

Ailenin oluşumu ve varlığını sürdürmesi, toplumsal değerlerin ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Ailenin görevlerinden biri insan türünü üretmek ve devam ettirmektir. Bu nedenle, aile toplumun en samimi toplumsal grubu ve en temel sosyal bileşen birimidir. Aile yapısının incelenmesiyle ailenin şekil ve hane büyüklüğü, üyelerinin yaşam tercihi ve ailedeki çeşitli kuşaklararası ilişkiler açıklanabilir. Aile yapısı genellikle zamanla değişir. Bu değişme toplumsal yapıyı ve diğer kurumları da etkiler.

Çin'in Geleneksel Aile Yapısı

Aile yapısı, sosyal yapıların önemli bir parçasıdır. Aile yapısı, ailenin tipini ifade etmekte olup, bu tür çalışmalarda temel olarak aile nesiller arası değişim, medeni hal ve akrabalık bağı gibi faktörlere göre sınıflandırılmaktadır. Genelde, aile yapısı, aile nüfusu, aile büyüklüğü, aile üyelerinin aile içindeki statüsü ve rolü, günlük etkileşimde aile üyeleri tarafından oluşturulan istikrarlı ilişki modeli gibi temel özelliklere sahiptir.

Genellikle, Çin'deki geleneksel aile yapısı temel olarak aşağıdaki beş türden oluşmaktadır:

(1) Birleşik aile, bu ortak aile veya geniş aile olarak da adlandırılır. Geniş aile, ebeveynlerin ortak kanbağı olan iki veya daha fazla evli çiftler ve onların çocuklarıyla beraber yaşamasından, ya da evli kardeşlerin birçok çekirdek ailesinden oluşan aile modeli. Bu tür ailede aile üyeleri evli oğullar, onların eşleri ve çocukları, bazı birleşik ailede akrabaları da dahil eder. Bu en kalabalık aile tipidir.

(2) Köke bağlı aile aynı zamanda ana aile olarak adlandırılır. Aile üyelerinin hepsi aynı çatı altında yaşayan çiftler, ebeveynler, çocuklar ve hatta dördüncü neslin katılmasıyla kurulmuş olan ailelerdir.

(3) Çekirdek aile, tek çift ve evlenmemiş çocuklardan oluşan ailedir. Ayrıca tek ebeveynli aileler ve boş yuva ailelerini de içermektedir.

(4) Tek bireyli aile, bu tür aileler, evlenmemiş veya dul, boşandıktan sonra yalnız yaşayan insanları temsil etmektedir.

(5) Yukarıdakilere ait olmayan diğer aile türleri. (Hu, 2004: 29)

18. yüzyılın orta ve geç dönemlerinde Çin aile yapısını incelemiş bazı araştırmacıların çalışma sonuçları 18. yüzyılın orta ve geç döneminde Çin toplumunda küçük ailelerin daha yaygın olduğunu göstermekte olup, bu dönemlerde çekirdek ailelerin oranı Çin'deki ailelerin %50'den fazlasını, köke bağlı aileler yaklaşık %30'nu, birleşik aile ise %10'dan az bir kısmını almaktadır (Wang, 2000: 169-170). Başka bir ifadeyle, 18. yüzyıldan beri Çin aile yapısının temeli çekirdek aileye dayanmaktadır. Geleneksel toplumda aile mülkünü korumak için genellikle evlenmiş çocukların ev ayırmasına izin vermezler. Bu nedenle geleneksel toplumda birleşik aile (veya geniş aile) belirli bir oranı almıştır. Bununla birlikte, birleşik aile temel olarak üst sınıftaki nispeten zengin ailelerde yoğunudur. Ancak ebeveynler öldükten sonra kardeşlerin evlerini ayırmaları kaçınılmazdır. Orta ve alt sınıflarda ise çekirdek aile ve köke bağlı aile yüksek orandadır.

Çin'in geleneksel aile yapısında, erkek üstünlüğü ve ataerkil nitelikli aile yapısı öndedir. Geleneksel aile yapısında ebeveyn-çocuk ilişkisine odaklanılırken, karı koca ilişkisi önemsizdir. Bununla birlikte, geleneksel toplumda, miras edinme konusunda, genellikle oğullar eşit miras haklarından yararlanmaktadır. Kızlar miras hakkına sahip değil sadece çeyiz elde etme hakkına sahiptirler. Başka bir deyişle, evlenmiş kızlar ebeveynleri öldükten sonra erkek kardeşleriyle beraber miras alamazlardı. Bundan başka, geleneksel ailelerde, ebeveynler çok yüksek yetkiye sahiptirler. Çocukların evlilik seçiminde genellikle gençlerin kendine özgür seçme hakkı yok sayılmaktadır ve evliliklerine ebeveynleri karar vermektedir. Onlar ne zaman ve kiminle evleneceklerine kendileri karar veremezlerdi. Ayrıca, geleneksel aile çeşitli sosyal fonksiyonları beraberinde yürütmüş olup o gereken ekonomi, beslenme, eğitim, destek vb. gibi çeşitli konularda kendini sorumlu tuttuğu için Çin geleneksel aileleri günlük hayattaki birçok problemi çözebilmiş konumundaydı.

Çin'in Çağdaş Aile Yapısındaki Değişimler

Günümüzde Çin reform ve açılım politikasının uygulanmasıyla bir yandan, gelişmekte olan sosyal ekonomisiyle sanayileşme ve kentleşme sürecini yaşamaktadır. Bununla birlikte, yabancı kültürün Çin vatandaşları üzerindeki etkisi derinleştikçe insanların fikirlerini değiştirmektedir. Öte yandan, Çin'deki uygulanmakta olan sıkı planlı doğum politikası aile yapısında büyük değişiklikleri ortaya çıkarmaktadır. Aile yapısında yaşanan değişimler ailenin işlevlerini de etkilemektedir. Sonuç olarak bunlar toplum üzerinde bir dizi etkiler yaratmaktadır.

Günümüzde, Çin aile yapısında ortaya çıkan değişiklikler şöyle özetlenebilir:

İlk olarak, aile küçülmeye ve çekirdekleşmeye başlamaktadır. 1980'lerden beri, Çin planlı doğum politikasının katı uygulanmasından dolayı, ailede çocuk sayısı 1960'lı ve 1970'lerdeki 3-4'ten 1'e düşürülmüştür. Ayrıca, çocukların büyüme maliyetlerindeki dramatik artış insanların çocuk isteme düşüncelerini hızla değiştirmekte ve aile boyutunu küçültmektedir. Son yıllarda Çin'deki doğurganlık oranı azalmaya devam etmektedir. 2010 yılında gerçekleşen 'Altıncı Nüfus Sayımı' verilerine göre, Çin ailesinin günümüzdeki toplam doğurganlık oranı sadece 1.18'dir (Tong-Huang, 2015: 82). Bu nüfus sayımına göre, Çin ailesinde ortalama kişi sayısı 3.10 kişidir (Deng, 2014:110). Bununla birlikte, toplumsal işlevlerin iyileştirilmesiyle, ailenin üretim, çocuklarını eğitme, yaşlılara bakma gibi birçok fonksiyonları devlet tarafından yerine getirilmektedir. Örneğin, toplumda çok sayıda anaokulu (bebek ve çocuk bakım yerleri) ve huzur evi inşa edilmektedir. Modern sanayinin toplum ve birey üzerindeki etkisi yüzünden, ailelerin bu işlevleri yerine getirmeleri zorlaşmaktadır. Dolayısıyla, aile boyutu ve yapısı gittikçe daha fazla

çekirdekleşme eğilimi göstermektedir. Bu yüzden çekirdek aile, çağdaş Çin aile yapısının ana modeli olmaktadır. Çin toplumunda "4+2+1" aileleri (iki çiftin anne babası olmak üzere dört yaşlı, bir çift ve bir çocuktan oluşan aile) gittikçe daha fazla ortaya çıkmaktadır. 2010 yılı nüfus sayımı verilerine göre, Çin'de çekirdek ailenin tüm ülkedeki oranı % 60.88'dir (Wang, 2017: 33).

İkinci olarak, boş yuva ailelerinin oranı yükselmektedir. Boş yuva ailesi, çocuklar büyüdükten sonra farklı nedenlerle evden ayrılmaları ile, sadece yaşlı anne babalardan oluşan aile türünü ifade eder. Şehirlerdeki boş yuva ailesi Çin'in 1970 yılından sonra uyguladığı planlı doğum politikasının neticesidir. Şehirde doğmuş tek çocukların evden ayrılarak eğitim aldıkları, çalıştıkları, evlendikleri yerlere göçmeleri sonucu ebeveynlerin tek başlarına kalmalarıyla ortaya çıkmıştır ve gittikçe sayısı artmaktadır. Çin'de şehir ve kırsal ekonomisinin eşit olmayan gelişmesinden dolayı son zamanlarda kırsal bölgeden çok sayıda genç çift daha yüksek maaş alabilmek ve iş bulabilmek için ebeveynlerinden ayrılarak şehre veya ekonomisi gelişmiş bölgelere göç etmektedir. Bu genç çiftler evde yaşlı anne babalarını tek başlarına bıraktıkları için kırsal bölgelerde de büyük miktarda boş yuva aileleri ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, gençlerin ve yaşlıların yaşam tarzları ve alışkanlıklarındaki farklılıklar nedeniyle, sık sık nesiller arası çatışmalar öne çıkmaktadır. Aile içi çatışmalara neden olmamak için, yaşlılar çocuklarından ayrılmayı tercih etmektedirler. Bu da boş yuva aileleri sayısının artmasının nedenlerinden biridir. Günümüzde Çin'in boş yuva aileleri daha gençleşmektedir ve boş kalma süreci daha uzamaktadır.

Üçüncü olarak, kuşaklararası köke bağlı aile oranı yüksek derecede büyüme eğilimi göstermektedir. Çin aile yapısında köke bağlı aile her zaman önemli pozisyonadadır. Köke bağlı ailenin genel oranı nispeten istikrarlıdır ve bunların arasında üç kuşaklı köke bağlı aile en yüksek orana sahiptir. Son yıllardaki nüfus sayımı sonuçlarına göre, kuşaklararası köke bağlı aile, toplam aile oranında küçük bir bölümü oluşturmasına rağmen, büyüme oranı en yüksektir. Özellikle, kırsal bölgedeki kuşaklararası köke bağlı ailelerin büyüme oranı şehirlerdekinden daha fazladır. Kuşaklararası köke bağlı ailelerinin büyümesi için iki temel sosyal neden vardır. Birinci neden, Çin'in genç göçmen nüfusunun artması Çin'in kırsal bölgelerinde çok sayıda bırakılan çocuk ve yaşlıları oluşturmuştur. Çin'in Ulusal Sağlık ve Aile Planlama Komitesi tarafından yapılan "Çin Aile Gelişim Raporu (2015)"na göre, kırsal bölgelerdeki bırakılan çocuklar bütün kırsal çocukların % 35,1'ini ve bırakılan yaşlılar kırsal yaşlıların % 23.3'ünü oluşturmaktadır. Bunlar Çin'in kırsal bölgelerindeki kuşaklar arası köke bağlı ailelerin temelini oluşturmaktadırlar. Kırsal bölgedeki işçiler kasabalara ve şehirlere göç etmede hala çok zorlanmaktadır. Bunlar yaşam baskısı yüzünden çocuklarını ebeveynlerinin bakımına bırakmak zorundadırlar. Bunun sonucu olarak, kırsal bölgede iki nesil ata ve torunlardan oluşan çok sayıda benzersiz köke bağlı aile yapısı ortaya çıkmaktadır. İkincisi, şehir içindeki kapsamlı sosyal gelişim düzeyinde farklılık olduğu için, eğitim kaynaklarındaki eşitsiz dağılım durumu ağırlaşmaktadır. Ebeveynler, çocuklarına daha iyi eğitim aldırabilmek için dedelerinin yanında bırakılmaktadırlar. Sonuç olarak, belirli sayıda sanal nesiller arası köke bağlı aile yapısı ortaya çıkmaktadır (Wang, 2006: 124). Fakat birinci sebep Çin toplumunun kuşaklar arası köke bağlı ailelerinin ortaya çıkmasının temel sebebidir.

Dördüncü olarak, yeni bir aile modeli göçmen ailesine yol açmaktadır (Cai, 2017: 5). Çin'in Ulusal İstatistik Bürosu'nun 2017 yılında yaptığı Çin'deki mobil nüfus istatistiklerine göre, Çin'in göçmen nüfusu 244 milyona ulaşmış durumdadır (Çin'in toplam nüfusu 1,39 milyar). Her 100 kişide 18'i ailesinin olduğu yerden farklı nedenlerle göç etmiş durumdadır yani her 6 kişiden biri

göçmendir¹. Kent ve kırsal bölgeler arasındaki sosyal ekonomik gelişim eşitsizliği, şehirlerin gelişimi için ihtiyaç duyulan işçi artışı, köylüleri şehirlere çekmektedir. Bu nedenlerle şehir veya kasabada göçmen ailesi yeni bir aile türü olarak ortaya çıkmaktadır. Kırsal bölgeden gelen göçmen işçiler için şehir yaşamı pahalı olduğundan onların sabit mekanları yoktur. Genellikle onlar iş yerine yakın yerlerden ucuz kiralık ev bulup yaşamlarına devam ederler; ancak başka yeni iş bulduklarında yapmakta oldukları işlerinden ayrılarak sık sık taşınırlar. Bu yüzden bu aile tipi "göçmen ailesi" olarak adlandırılmaktadır. Çin'in Ulusal Sağlık ve Aile Planlaması Komitesi tarafından yapılan "Çin Aile Gelişimi Raporuna (2015)" göre, göçmen ailelerinde, karı koca beraber göç hareketliliği gösterenler %81,7'dir. Çocuklarını yanında götürerek hareketlik gösterenlerin sayısı ise %84. Günümüzde çiftler beraber ya da çocuklarını yanına alarak hareketlilik gösteren göçmen ailesi Çin'in yeni ortaya çıkan ailelerinin önemli bir kısmını teşkil etmektedir. Göçmen ailelerinin ortaya çıkmasının nedeni ise günümüzdeki nüfus kayıt sisteminde engeller ortaya çıkaran kent- kır farklılığıdır. Ayrıca bu durum sosyal sınıflar arasındaki eşitsizliğin yansımasıdır. Göçmen ailesi kırsal bölgedeki göçmen nüfusunun kent- kır ikili sosyal sisteme uymak için sağladığı rasyonel bir seçimidir.

Beşinci olarak, tek ailelerin sayısı artmaktadır. Tek aile, sadece aile reisinin yalnız yaşadığı aile türüdür. 2000 yılındaki 'Beşinci Nüfus Sayımı' ve 2010 yılındaki "Altıncı Nüfus Sayımı" sonuçlarına göre, tek aile oranı %8,57 ve %13,67 olmuştur. 2000 yılından beri, Çin'de tek ailenin oranı büyük ölçüde artış göstermektedir (Tong-Huang, 2015:83). Son yıllarda, insanların kaliteli evliliğe olan talebinin artması ve kendi hayallerini gerçekleştirme hırslarının artması tek aile sayısının artmasını tetiklemektedir. Fakat, şehirlerde tek başına yaşamayı seçenler ile kırsal bölgelerde bu durumda yaşamını sürdürmeyi seçenlerin nedenleri farklıdır. Kentsel ve kırsal bölgelerdeki eşitsiz gelişim ve sosyo-ekonomik farklılıklar, şehir ve kır ahalisinin tek aile seçimine olan özgürlük derecesini etkilemektedir. Şehirlerdeki tek ailelerin çoğu bireylerin kendi vermiş kararları neticesi olmasa da belli bir oranı bireysel kararlar sonucudur. Ama kırsal bölgedeki birçok tek aile, aile yoksulluğu nedeniyle gitgide yükselmekte olan düşük törenleri ve kız başlıklarını ödemediği için bekar yaşamaya mecbur kalan kişilerden oluşmaktadır.

Yukarıda bahsedilen yeni aile yapılarına ek olarak, Çin'de başka yeni aile yapıları da ortaya çıkmaktadır.

(1) Dink Aile. İnsanların doğurganlık arzusu azaldıkça, Çin toplumunda birçok gönüllü olarak çocuk yapmak istemeyen çiftler de ortaya çıkmaktadır. Bu aile tipi 'Dink ailesi' olarak adlandırılmaktadır. Dink İngilizce 'Double Income and No Kids' denilen, çift gelirli, ancak çocuk sahibi olmak istemeyen aileler anlamına gelir, yani doğurganlığa sahip olan eşlerin çocuk sahibi olmak istememeleri sonucu ortaya çıkan anlaşmalı aile tipidir. Çin'de çocuk yetiştirme maliyetinin artması, Çinlilerin evlilik ve çocuk yetiştirme tutumlarındaki değişimler ve şehirlerdeki sosyal güvenlik sisteminin (özellikle yaşlılar güvenlik sisteminin) tedrici olarak kurulması ve geliştirilmesi ile, şehirlerde yaşayan bazı genç çiftler Dink Ailesini savunmakta ve seçmektedir. Son yıllarda Dink Ailesi Çin'de, özellikle büyük şehirlerde artış göstermektedir.

(2) Tek ebeveynli aile. Boşanma, eşin ölümü, hatta evlilik dışı hamilelik gibi nedenler tek ebeveynli aileleri oluşturan önemli faktörlerdendir. Ancak Çin'in reform ve açılışından beri tek ebeveynli ailelerin ana sebebi artan boşanma oranı olmaktadır. İnternette gerçekleştirilmiş bir

¹ <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1594039995586185571&wfr=spider&for=pc>, Erişim tarihi:05.03.2018.

araştırmaya göre, 2017 yılının ilk yarısında, Çin çapında sivil işler departmanı ve evlilik kayıt kuruluşunda yasal olarak toplam 1.856 milyon çift boşanma kaydı oluşturmuştur. Bu geçen yılın aynı dönemindeki oranına göre %10.3 daha yüksektir. Çin'de boşanma oranının artmasıyla tek ebeveynli ailelerin oranı da artmaktadır.

(3) Yeniden organize edilen aile (Taygeldi ailesi): Yeniden organize edilen aile, bu ailedeki çiftin her birinin en az bir kere evlilik geçmişi olduğu ve önceki evliliğinden olan çocukları ile beraber yeniden kurduğu aile türüdür. Çin'deki boşanma oranının artması tek ebeveynli ailelerin artmasına yol açmakla birlikte yeniden organize edilmiş ailelerin artmasına da yol açmaktadır. Günümüzde, boşanan tek ebeveynli yetişkinler, çocuklarıyla, başka tek ebeveynli aileleri seçerek tekrar evliliğe başlama eğilimi göstermektedirler.

Çin'in Aile Yapısının Değişmesinin Toplum Üzerindeki Etkileri

Aile yapısının değişmesi, sosyal gelişimin bir mikrokozmozudur. Bir yandan, toplum geliştikçe Çin'in aile yapısı çeşitli özelliklere sahip olmaktadır. Bununla birlikte, ailede çocuk sayısının azalmasıyla aile çekirdekleşme ve küçülme eğilimi göstermektedir. Ailenin küçülmesi, ailenin gelecek neslin eğitime ve yetiştirilmesine daha enerjik ve finansal olarak odaklanmasına yardımcı olmaktadır. Ailenin çekirdekleşmesi ise karı koca arasındaki eşitliğin sağlanmasına ve ailede demokratikliğin gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır. Öte yandan aile yapısında ortaya çıkan bu değişimler toplumun gelişimine yeni güçlükler ve sorunlar getirmektedir.

Her şeyden önce, aile yapısının çekirdekleşmesi ailenin yaşlılara olan bakım fonksiyonuna meydan okumaktadır (Deng, 2014:111). Eskiden Çin ailesi geleneksel olarak "büyükler çocuklarını büyütme ve yetişkin nesilleri yaşlıları koruma" özelliğine sahipti. Ama son zamanlarda Çin nüfusunda yaşlılık oranının artmasıyla, onlara bakım yükümlülüğü de artmaktadır. Bu yüzden gençlere yoğun bir şekilde yaşlılara bakım görevi yüklenmektedir. Bununla birlikte, Çin nüfus planlama politikasının etkisiyle, çok sayıda "4+2+1" aileleri ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak, yaşlılarla ilgilenen çocukların sayısı büyük ölçüde azalmaktadır. Bu tek çocuklu ailelerden gelen genç çiftlerin yaşlıları (ikisinin ebeveynleri) destekleme sorumluluğunu büyük ölçüde arttırmaktadır. Buna ek olarak, ailenin çekirdekleşme eğilimi ve çocuk sayısının azaltılmasıyla, aile daha çok çocukların eğitimi ve gelişimine odaklanması, hatta buna tüm insani ve mali desteklerini vermesi genç nesillerin büyüklerine karşı üstlenmeleri gereken maddi ve manevi desteklerinin azalmasına neden olabilmektedir. Toplumda büyük bir destek sağlama duygusuna sahip olan çocuklar olsa bile, aile ekonomik durumları yüzünden, büyüklerine olan yaşlılık bakım görevini yine de yerine getirmekte zorluk çekmektedir. Bu durumların devam etmesi, eski Çin aile yapısında mevcut olan yaşlılara bakım ve destek görevinin devam etmesini zorlaştırmaktadır.

Öte yandan, Çin aile yapısının çekirdek aileden boş yuva ailesine dönüşü, ailenin yaşlılara bakım işlevini zayıflatmaktadır (Zhou, 2014: 84-85). "Altıncı Nüfus Sayımı"nın verilerine göre, Çin'de boş yuva ailelerinin oranı artmaktadır. Çin'in Orta ve Batı bölgelerindeki kırsal bölgelerde, birçok yaşlı boş yuva ailelerinde yaşam sürmektedir, çocukları yıllarca şehir dışında çalıştıkları için çocuklarının bakmasından mahrum kalmakta ve onların temel ekonomik ihtiyaçları bile garanti edilememektedir. Aksine bu yaşlılar gençlere destek sağlamak için torunlarını yetiştirmek ve bakmak için ağır bir yük taşımaktadırlar. Hatta bazı yaşlılar hastalıklarla karşı karşıya kaldıklarında genç nesiller onlarla ilgilenemez durumdadırlar. Şehirlerde yaşamakta

olan boş yuva ailelerindeki yaşlılar bakıma ihtiyaç duyduklarında, bir tek çocuğunun işiyle meşgul olması, ya da mesafenin uzak olması vb. nedenlerle zamanında bekledikleri ilgiyi görememektedirler. Bu yaşlılar maddi ihtiyacı konusunda hiçbir eksiklik yaşamamaları da ihtiyaçları olan psikolojik desteği hiçbir şekilde alamamaktadırlar.

İkinci olarak, kırsal bölgelerde bırakılmış çocuklar iyi bir aile ortamına sahip olamamaktadırlar. Son yıllarda Çin'in kırsal nüfusu iş fırsatı için gelişmiş şehirlere göçtükleri için, bu göçmenlerin arkada bıraktıkları çocukları bu durumdan en fazla olumsuz etkilenen grup olmaktadır. Çin'in "Altıncı Nüfus Sayımı" verilerine göre, 2010 yılında, ülkede yaklaşık 61.255 milyon köyde bırakılmış çocuk vardı. Bu çocuklar aile bütünlüğü sağlanmamış ailelerde yaşamaktadırlar. Köyde bırakılmış çocukların %50'den fazlası ebeveynleriyle birlikte yaşayamamakta, genellikle onlar kuşaklar arası köke bağlı ailede veya bütünlüğü sağlanmamış ailede yaşamaktadırlar. İstatistiklere göre, bu çocukların %43.83'ü sadece tek ebeveynleriyle yaşamaktalar, %20.6'sı büyükanne ve büyükbaba ile yaşamaktadırlar (Zhou, 2014: 85). Ailelerin ayrılması bu çocukların sadece büyümek için iyi bir aile ortamını kaybetmeleri ve beslenme yetersizliğinden kaynaklanan sağlık sorunları ile karşılaşmaları sonucunu değil, ayrıca, bir dizi sosyal problemleri daha getirmektedir. Mesela, yetersiz beslenmeden kaynaklanan sağlık sorunları, sevgisizliğin sebep olduğu psikolojik problemler, yetersiz sevgiden kaynaklanan güvensizlik sorunları (şiddet, cinsel saldırı, araba kazaları vb.), denetim eksikliğinden doğan öğrenme problemleri vb. İlkokul aşamasında bırakılmış çocukların okula devam etme ve eğitim kalitesinde normal koşullarda okumakta olan çocuklara kıyasla fazla farklılık yaşanmamaktadır. Ama orta okul aşamasında bu tür çocukların okula devam etme oranında şiddetli düşüş görülmektedir.

Üçüncü olarak, evlilik ilişkisi istikrarını zayıflatmaktadır. Çin'in sosyal reformlarının derinleşmesi ve sosyal hayatın çeşitlendirilmesi ile, insanların aile değerleri yavaş yavaş değişmekte ve evlilik kavramı zayıflamaktadır. Reform ve açılıştan beri, aile değiştikçe, evliliğin ve ailenin istikrarı sorgulanmaktadır. Birincisi planlı doğum politikasının uygulanmasıyla, doğum sayısı azalarak çocukların da aileyi koruma rolü azalmaktadır. İkinci olarak, karı-koca ilişkisi yavaş yavaş ebeveyn-çocuk ilişkisinin yerini alıp ailenin odak noktası haline gelmektedir. Ancak karı-koca ilişkisi nispeten gevşek, edinilmiş cinsel ve duygusal bir ilişki olup, bu yüzden karı-koca ilişkisi istikrarsız özelliklere sahip olmaktadır. Üçüncüsü, evliliğin ve ailenin istikrarını ve gelişimini sürdüren bağ yavaş yavaş ekonomik faktörlerden duygusal faktörlere doğru değişmektedir. Bunun yanında, modern bir toplumda sosyal hareketlilik arttıkça iş ve yaşamın kapsamı genişledikçe, insanların duyguları kısa ömürlü ve değişken olmaktadır. Bununla birlikte, gittikçe küçük aile yapısı hakim olduğu için, genç çiftlerin diğer akrabalarla temas ve iletişimi azalarak, gevşek bir aile ilişkisi ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak, modern evliliğin ve ailenin istikrarının azalması toplumun istikrarını etkilemektedir.

SONUÇ

Toplumun temel birimi olan aile, aile yapısının değişimi belli bir oranda toplumun gelişimini yansıtır. Toplumsal ve ekonomik koşullardaki farklılık, aile birliğinin var olmasını ve devamını sağlayan unsurlarda da farklılık yaratmaktadır. Çin'in 1970 yılında çok sert bir şekilde uygulamaya başladığı aile planlama politikası (planlı doğum politikası) neticesinde ortaya çıkan nüfus dengesizliği; 1978 yılından sonraki reform ve açılma politikası ve 1992 yılında önceki planlı ekonomiden Pazar ekonomisine geçmesi sonucu başlayan modern sanayi, şehirleşme tetikleyen göç olgusu Çin'in geneleksenel aile yapısı olan 'üç veya dört kuşak birlikte yaşayan'

büyük aile modelini çağımızdaki üç veya dört kişiden (anne, baba ve bir veya iki çocuk) oluşan çekirdek aile esas olan küçük aileye doğru değiştirmektedir. Bu değişiklikler sadece Çin'in sosyal reformunun ve ekonomik kalkınmasının bir sonucu değil, aynı zamanda küreselleşmenin getirdiği yüksek düzeyli yaşam arayışı, sosyal medya gelişimi, modernleşme ve yerel kentleşmesinin de sonuçlarından da sayılabılır.

Çin modernleşme ve kentleşme sürecinde, boş yuva ailesi, kuşaklar arası köke bağlı aile, göçmen ailesi, tek aile, yeniden organize edilen aile, tek ebeveynli aile ve dink ailesi gibi birkaç yeni tür aile yapısı ortaya çıkmaktadır ve bazı yönlerden toplumu olumlu etkilemektedir. Mesela, ailenin çekirdekleşmesi aile üyelerinin eşitliğini ve demokratik yönlerini arttırmaya yardımcı olabilir; ayrıca, aile yapısındaki değişiklikler aile fonksiyonlarının değişimini ve yenilikçiliğini teşvik etmeye de yardımcı olarak, ailenin toplumda uyumluluğunu artırır. Öte yandan, aile yapısındaki değişiklikler topluma ve aileye de yeni meydan okuma getirmektedir. Mesela, yaşlıları destekleme, bakma konusundaki bir dizi sorunlar, bu konuya günümüzde en çok dikkat çekilmesi gereken de, kırsal bölgelerdeki "boş yuva" ailelerinde tek başına bırakılmış yaşlılar için emeklilik maaşı güvenliliği sağlanmaması; bunun haricinde, değişim sonrası ailenin istikrarının tehdit edilmesi ve son 15 senedir evliliklerde boşanma oranı artması; bırakılmış çocukların ve yeniden organize edilen ailelerdeki çocukların eğitim sorunları, ebeveynlerin yetersiz bakımı nedeniyle çocuklarda yaşanan sağlık problemi; evlilik yaşındaki erkeklerin evlilik zorluğunun artması vb. gibi acil çözülmesi beklenen bir dizi sosyal problem ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Cai, Jiaqi 蔡佳畦 (2017), "Çağdaş Çin'in Aile Yapısının Analizi/当代中国家庭结构浅析", İnsan Kaynakları Yönetimi dergisi/人力资源管理, (6): 5-6.
- Deng, Gaoquan 邓高权 (2014), "Çin'in Aile Yapısındaki Değişiklikler ve Emeklilik Önlemleri/中国家庭结构变迁与养老对策探讨", Hunan Sosyal Bilimler dergisi/湖南社会科学, (4):109-112.
- Hu, Liang 胡亮 (2004), "Gelenekselden Moderne---Çin'in Aile Yapısının Değişikliklerin Özellikleri ve Nedenlerinin Analizi/由传统到现代——中国家庭结构变迁特点及原因分析", Kuzey Batı Nüfusu dergisi/西北人口, (2): 29-30.
- Gökçe, Birsen (2013), "Türkiye'nin Toplumsal Yapısı Ve Toplumsal Kurumlar", Ankara: Savaş yayınevi.
- Gökçe, Birsen (1976), "Aile ve Aile Tipleri Üzerinde Bir İnceleme", Ankara: H.Ü. Sosyal ve Beşerî Bilimler dergisi, (8):48
- Sun, Liyan 孙丽燕 (2004), "20 Yüzyıl Sonunda Çin'in Aile Yapısı ve Sosyal Fonksiyonlarının Değişimi/20世纪末中国家庭结构及其社会功能的变迁", Xi Bei Ren Kou/西北人口, (5): 13-16.
- Tong, Huijie-Huang, Chengyi 童辉杰, 黄成毅 (2015), "Çağdaş Çin'in Aile Yapısındaki Değişimler ve Sosyal Etkileri/当代中国家庭结构的变迁及其社会影响", Kuzey Batı Nüfusu dergisi /西北人口, (6): 81-84.
- Wang, Yuesheng 王跃生 (2000), "18. yüzyılın ortalarındaki Çin'in aile yapısı/十八世纪中后期的中国家庭结构", Çin Sosyal Bilimler dergisi/中国社会科学, (2): 167-177.

-
- Wang, Yuesheng 王跃生 (2006), "Çağdaş Çin'de Aile Yapısındaki Değişiklikler Üzerine Bir Analiz/当代中国家庭结构变动分析/", Çin Sosyal Bilimler dergisi/中国社会科学, (1): 96-108.
- Wang, Yuesheng 王跃生 (2006), "Çağdaş Çin'de Kentsel ve Kırsal Bölgede Aile Yapısındaki Değişikliklerin Karşılaştırılması/当代中国城乡家庭结构变动比较", Toplum dergisi/社会, (3): 118-136.
- Wang, Yuesheng 王跃生 (2017), "Çin'in Aile yapısının değişiklikleri ve özellikleri/中国家庭结构的变动与特点", Nüfus ve Aile Planlaması dergisi/人口与计划生育, (9): 32-34.
- Zhou, Fulin 周福林 (2014), "Çin Aile Yapısı Değişiminin Sosyal Etkisi ve Politika Önerileri/我国家庭结构变迁的社会影响与政策建议", Zhongzhou Dergisi/中州学刊, (9): 83-86.
- <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1594039995586185571&wfr=spider&for=pc>, Erişim tarihi:05.03.2018
- <http://www.askci.com/news/finance/20170904/152540106881.shtml>, Erişim Tarihi:04.09.2017.

EXTENDED SUMMARY

Family institution is undoubtedly the foundation that reflects societal culture and its values. The family takes precedence in social institutions due to its essence of life. Family institution is a pivotal concept in addition to a category in sociological research. This can be proven in the fact that it is regarded as the most fundamental building block of society or as is widely known as the cell of society. Furthermore, in accordance to the "form of family", family institution is an economic and social union of parent-child relationship and blood relationship. As a social existence, family encompasses relatives of social life units based on marital relationships, blood relationships and adoption relationships. Given that one of the primary functions of a family is procreation; to produce and ensure continuation of one's lineage, therefore family is the most intimate social group and the most fundamental component of a social institution. Family structure plays an important role in family research in that it is possible to explain the shape and size of a family in addition to life preferences of family members and various inter generational relationships in the family. Generally, family structure changes with time and as a consequence, this change affects society and other institutions as well. Interestingly enough, the changes to family structure reflect the development of a society to a certain extent. A case in point would be the development of Chinese society wherein the development of urbanisation has changed the family structure of Chinese society. From traditional to modern China, family structure tends to be core and miniaturised. From the stem family and joint-stem family in the traditional society to the nuclear family in the modern society. Current family members's average number is 3.1 people. Three or four people (mother, father and one or two children) making up the nuclear family is the trend of change in contemporary Chinese family patterns.

In the process of modernisation and urbanisation in China, several new family structures have emerged. For instance, as the children in the nuclear family grow up and leave home, there are only elderly parents left in the family and this has formed a certain number of empty nest families causing the empty nest families' proportion to rise. With the development of China's social economy and the demand for labor in the city, a large number of young laborers moved into cities to find better jobs, which has formed a mobile family in the city; on the other hand, those young couples who work in the city leave their children to their parents in the countryside causing a certain number of intergenerational families to emerge in rural areas. With the exchange of people's ideas and the increase in marriage expenses, many young people in turn have actively or passively chosen single families. While these recently emerged family structures are positively affecting Chinese society, on the other hand, these new changes in family structures bring about new challenges to the Chinese society and the family. For example, the nuclear development of the family structure has brought challenges to the family support function of the elderly, which has increased the pension burden of the nuclear family, the stability of the family is threatened and marriage divorce rate is increasing, rural left-behind children can not have a good family living environment (such as parental companionship and education support are lacking), educational problems of children living in a re-organized family, health problems and the issue of taking care of elderly parents living empty nest families where elderly parents left unattended and uncared for and other issues are increasing.